

АЧС. Отримані результати узгоджуються з експертною оцінкою CDC USA щодо статусу глутаральдегідних дезінфектантів, як стерилізаторів [6].

Висновки. На ринку дезінфектантів представлено досить широкий асортимент ефективних дезінфікуючих засобів як вітчизняного, так і імпортного виробництва. Проте найбільш надійними для роботи з максимально забрудненими об'єктами ветеринарного нагляду за існуючих в Україні кліматичних умов виявилися глутаральдегід-вмісні дезінфектанти – «ДЗПТ-2» та «Incimaxx©T». Ми вважаємо що саме ця група дезінфектантів може бути рекомендована, зокрема у комплексі з вакцинопрофілактикою, для використання в програмах викорінення АЧС.

Бібліографічний список:

1. Палий А.П., Палий А.П., Родионова Е.А. Дезинфицирующие средства в системе противоэпизоотических мероприятий. *Изв. Великолук. гос. с.-х. акад.* 2017. № 2. С. 24–33.
2. Foreign Animal Disease Preparedness and Response Plan (FAD PReP)—Disease Response Strategy: African Swine Fever. USDA, 2013. Available at : https://www.aphis.usda.gov/animal_health/emergency_management/downloads/asf_strategies.pdf.
3. Стегній Б.Т., Бузун А.І., Головка А.М. та інші. Штам «ІЕКВМ/Тернопільський/2017» (ІЕКВМ/Т/17) вірусу АЧС Патент України : Корисна модель №133248, Україна (25.03.2019). Власник - ННЦ ІЕКВМ НААН України
4. Стегній Б.Т., Бузун А.І., Палий А.П. та інші. Спосіб оцінки антигенних, імуногенних, віроцидних та віростатичних властивостей противірусних препаратів проти АЧС Патент України : Корисна модель №133249, Україна (25.03.2019). Власник – ННЦ ІЕКВМ НААН України
5. Стегній Б.Т., Бузун А.І., Завгородній А.І. Палий А.П., Піщанський О.В., Кузьмін А.В. та ін. (2018) Випробування дезінфектанту «ДЗПТ-2» при африканській чумі свиней/ зб. ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА випуск 104, 2018 р., стор.72-77. Access: [VetMed_104.pdf \(jvm.kharkov.ua\)](#)
6. Guideline for Disinfection and Sterilization in Healthcare Facilities (2008) Access: [Recommendations for Disinfection and Sterilization in Healthcare Facilities | Infection Control | CDC](#)

УДК 636.5:616.9

ВИВЧЕННЯ ПАТОГЕНЕЗУ ГІСТОМОНОЗУ ТА ТРИХОМОНОЗУ ІНДИКІВ

Білий О.О., аспірант, Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків, Україна

Богач М.В., д.в.н., професор, Одеська дослідна станція Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2763-3663>

Птахівництво визнається однією з найбільш прибуткових галузей сільського господарства, і розведення індиків вважається перспективним напрямком в цьому сегменті. Однак інвазійні хвороби, зокрема прозоози, представляють серйозну загрозу для цієї галузі, завдаючи значних збитків. Вплив прозоозів проявляється у затримці росту та розвитку молодняку, що має негативний вплив на продуктивність та якість продукції птахівництва, нерідко призводячи до загибелі птахів.

Розвиток промислового птахівництва в Україні відзначається швидкими темпами. Останні дані свідчать про невелике відставання валового продукту птахівництва в сільських господарствах порівняно з промисловими птахофабриками. Часто птахофабрики імовірно межують із сільськими господарствами, де застосовуються різні технології утримання

домашньої птиці [1].

Хвороба чорних цяток (гістомоноз) спричиняється *Histomonas meleagridis*, анаеробним найпростішим паразитом. *Histomonas meleagridis* порушує цілісність кишечника і може спричинити системну інфекцію. Джерелами інфекції можуть бути хворі на гістомоноз індиків або ті, які раніше перехворіли [2].

Деякі критичні фактори ризику проникнення патогена на ферму вже виявлено, але питання залишаються відкритими. Таким чином, ретроспективне дослідження "випадок-контроль" було використано для виявлення найбільш значущих факторів ризику інтродукції *Histomonas meleagridis* на птахофермі. У період з 20 квітня 2021 р. до 31 січня 2022 р. загалом було зібрано 113 анкет на 73 контрольних фермах і 40 фермах із позитивним статусом гістомонад у Німеччині. Дані були проаналізовані на предмет можливих факторів ризику за допомогою описових і одновимірних, одно- і багатофакторних методів. Наявність дощових черв'яків, равликів і жуків як переносників *H. meleagridis*, а також близькість до інших птахоферм на додачу до частого спостереження за дикою птицею поблизу індичої ферми показали найвищий потенціал ризику спалахів гістомонозу. Недостатнє управління кліматом, використання соломи в якості підстилки та невчасна заміна сприяють утворенню вологості для виживання переносників або патогенів, що є важливим напрямком для вдосконалення заходів боротьби з хворобою в майбутньому [3].

Histomonas meleagridis паразит погано виживає поза хазяїном. Життєздатність *H. meleagridis* може зберігатися при кімнатній температурі (22 +/- 2 C). Найпростіші виживали на дереві, гумі та металі до 1 години; до 6 годин на соломі, пир'ї індички та кормах; і до 9 годин у нехлорованій водопровідній воді та фекаліях [4].

Гострий або хронічний трихомоноз представляє собою серйозну хворобу птиці, характеризуючись виразково-дифтеритичними ураженнями травного каналу, включаючи ротову порожнину, м'язовий і залозистий шлунки. Патологія виникає внаслідок зараження такими видами трихомонозу: *Trichomonas gallian*, *T. gallinarum*, *T. cheri* та *T. anseri*, зі специфічним паразитуванням травного тракту (різні відділи) індиків [5].

Паразити можуть швидко проникати в товщу стінки кишок, уражуючи як м'язову, так і серозну оболонки. Це призводить до розвитку перитоніту. Порушуються травлення і всмоктування поживних речовин, бар'єрна функція кишок. Посилюється перистальтика, що зумовлює діарею. Продукти запалення й метаболізму паразитів всмоктуються у кров, спричинюючи інтоксикацію. Внаслідок проникнення збудників у печінку з'являються некротичні осередки завбільшки з лісовий горіх. Порушується обмін речовин, що призводить до гіпоглікемії.

Морфологічно трихомонади мають овальну або грушоподібну форму тіла з п'ятьма джгутиками, включаючи довший п'ятий джгут, що розташований вздовж ундулюючої мембрани. Трихомонади не стійкі в зовнішньому середовищі та швидко гинуть під впливом сонячних променів, їхні цисти можуть зберігатися у патологічному матеріалі протягом 48 годин при сприятливих умовах.

Зараження відбувається орально через заковтування збудників, які знаходяться в контамінованому кормі та воді. Пік інвазії спостерігається весною та влітку, але хвороба може виникати протягом усього року.

Результати спостереження підкреслюють необхідність ефективнішого контролю за захворюваннями та детально вивчати патогенез гістомонозу та трихомонозу індиків. Симптомами гістомонозу та трихомонозу у індиків включають загальні прояви, втрата апетиту та схуднення, а також специфічні ознаки, такі як розлади травного тракту, ураження шкіри та оперення.

Бібліографічний список:

1. Богач М.В. (2011). Передумови щодо прогнозування виникнення гельмінтозів та протозоозів індиків на півдні України. Ветеринарна медицина, 95: 322-323. <http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1131/1/Bogach.pdf>
2. Beer L. C., Petrone-Garcia V. M., Graham B. D., Hargis B. M., Tellez-Isaias G., Vuong

- Ch. N. (2022). Histomonosis in Poultry: A Comprehensive Review. *Front. Vet. Sci.* 9:880738. DOI: [10.3389/fvets.2022.880738](https://doi.org/10.3389/fvets.2022.880738)
- Lüning J., Wunderl D., Rautenschlein S., Campe A. (2023). Histomonosis in German turkey flocks: possible ways of pathogen introduction. *Avian Pathol*, 52(3): 199-208. DOI: [10.1080/03079457.2023.2191833](https://doi.org/10.1080/03079457.2023.2191833)
 - Lotfi A., Abdelwhab E.M., Hafez H.M. (2012). Persistence of *Histomonas meleagridis* in or on materials used in poultry houses. *Avian Dis*, 56(1): 224-226. DOI: [10.1637/9519-090910-ResNote.1](https://doi.org/10.1637/9519-090910-ResNote.1)
 - Purple K. E., Humm J. M., Kirby R. B., Saidak Ch. G., Gerhold R., (2015). *Trichomonas gallinae* Persistence in Four Water Treatments. *J Wildl Dis*, 51 (3): 739–742. DOI: <https://doi.org/10.7589/2014-05-137>

УДК 619:616.995.77

ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕГУЛЯТОРІВ ЧИСЕЛЬНОСТІ МОШОК В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Катюха С.М., кандидат ветеринарних наук, старший науковий співробітник, Дослідна станція епізоотології Інституту рибного господарства НААН України, м. Рівне, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6730-9227>

Вступ. Кровосисні мошки родини *Simuliidae* на території Західного Полісся України є головним компонентом «гносу», напад яких часто спричиняє загибель худоби від токсикозу. Крім того, ектопаразити є переносниками багатьох інфекційних та інвазійних захворювань. Через свою кровосисну настирливість, мошки знижують молочну та м'ясну продуктивність тварин, завдаючи значних економічних збитків господарствам [1-3].

Застосування інсектицидів на сьогодні залишається єдиним способом боротьби з мошками. Незважаючи на так звану користь для тварин, існує і негативний вплив інсектицидів на довкілля. У зв'язку з цим важливого значення набуває вивчення і розробка біологічного методу боротьби з мошками. За даними літератури, чисельність мошок у природі регулюється в основному біотичними факторами, тобто наявністю природних ворогів, які ще мало вивчені [4, 5]. Найважливішими серед них є дві групи: мермітиди і мікроспоридії.

Мета – вивчити екологічні умови існування мермітид і мікроспоридій та сезонну динаміку зараження ними личинок мошок в умовах Західного Полісся України.

Методика. Виявлення мермітид і мікроспоридій у популяціях личинок мошки проводили шляхом цілорічного обстеження швидкоплинних водойм Рівненської та Волинської областей. Для регулярних спостережень були відібрані типові станції у чотирьох річках різного типу, де на ділянках довжиною 300–400 м відбирали проби водних субстратів, заселених личинками мошок. У лабораторних умовах визначали щільність їх заселення в 1 дм². Личинок симулід, у яких візуально ідентифікували незрілих личинок паразитичних мермітид, поміщали в спеціально споруджений штучний біотоп, наповнений річковою водою. Мікроспоридії візуально виявляли в жировому тілі личинок мошок із вмістом біло-матових та біло-рожевих опалесцентних включень. Ідентифікацію паразитів личинок мошок проводили під мікроскопом МБС-1.

Результати та їх інтерпретація. На досліджуваній території осередки мермітидозу зустрічаються досить рідко, лише в окремих олігосапробних водотоках. Аналізуючи екологічні умови існування личинок мошок в регіоні, річки Путилівка і Стубла вважаються оптимальними біотопами для нематод *Gastromermis boophthore* W. et R. Русло річок звивисте, місцями з перекатами та вирами, шириною 5–12 м і глибиною 0,5–1,5 м. Швидкість течії на різних ділянках коливається від 0,2 до 1,2 м/с. Вода в них жорстка, гідрокарбонатно-кальцієвого типу. Зараження личинок мермітидами відзначено у 3 видів мошок: *Boophthora*